

İçindekiler (İlgilendiğiniz yazının başlığını tıklayınız.)

[Editörden](#), Emine Onaran İncirlioğlu

[Başkandan](#), Gönül Pultar

Dernekten Haberler

[7. Kültür Araştırmaları Derneği sempozyumu “Bellek ve Kültür”ün Hazırlıkları Sürüyor](#), Tahire Erman

[Türk Kökenli Amerikalılar Çalıştayı Hakkında Gelişmeler](#)

[Yeni Üyeler](#)

[Kokteyle Davet](#)

Tanıtımlar, Yorumlar: Bir Film, Üç Kitap

[Dom Belgeseli](#), Selin Önen

[Türkiye’de Toplumsal Yapı ve Din](#), Kurtuluş Cengiz

[Ulrich Beck’in Risk Toplumu: Modernliğin Öncesi ve Sonrası](#), Güncel Önköl

[Bir Bavul, Umut ve Hayalleriyle Çıktılar Yola...](#), Ülkü Sözbir Fındıkçioğlu

Üyelerimizden Haberler

Duyurular, Haberler

[Solfasol: şarkı Söyleyen şehrin Gayriresmi Gazetesi](#), Mehmet Onur Yılmaz

[Culture Machine Live](#)

[Cultural Studies Review](#)

[Diyarbakır Surp Giragos Ermeni Kilisesi](#)

[“Sosyoloji Kendisini Tartışıyor”](#)

[bülten](#) Hakkında

Editörden

Daha KAD kurulmadan önce, Türkiye Kültür Araştırmaları Grubu adıyla çalıştığımız dönemde, Ocak 2001'den Ekim 2002'ye kadar **bülten**'in ilk sekiz sayısının editörlüğünü, Alper Yurtseven'in grafik tasarımı  liğinde y r tm şt m. O zamanlar kağıt üzerinde ve yılda dört sayı yayımlanan **bülten**'in elektronik ortamdaki bu 40. sayısının editörlüğünü üstlenmek benim için eski bir dostu ziyaret gibi hoş bir sürpriz oldu.

Biliyorsunuz Kültür Araştırmaları Derneği'nin VII. Uluslararası Sempozyumu "Bellek ve Kültür", 57 Eylül 2013 tarihlerinde Bilkent  niversitesi'nde; Türk kökenli Amerikalıları konu edinen bir  alıştay da sempozyumdan üç ay önce, 7-8 Haziran 2013 tarihlerinde, Kadir Has  niversitesi'nde yapılacak. Her iki etkinliğin de düzenleme çalışmaları sürüyor. Hazırlıklarla ilgili son gelişmeleri, "Derneğimizden Haberler" başlığı altında okuyabilirsiniz. Derneğimizden bir diğer haber de, 13 Ocak 2013'te, merkezimizde yapılacak olan üyelerle buluşma kokteyli. Aramıza katılan iki yeni  yemiz,  lk  Güney'i ve Güncel  nkal'ı da bu bölümde tanıtıyoruz.

Bu sayıda, "Tanıtımlar, Yorumlar" başlığı altında bir film ve üç kitap tanıtımına yer veriyoruz. Yönetmenliğini Halil Aygün' n yaptığı 2012 tarihli *Dom* belgeselinin yorumunu Selin  nen'in kaleminden okuyabilirsiniz. Kurtuluş Cengiz, "Türkiye'de Toplumsal Yapı ve Din" başlıklı tanıtımında, Bahattin Akşit, Recep şentürk,  nder K   kural ve Kurtuluş Cengiz'in, yine bu yıl yayımlanan, *Türkiye'de Dindarlık: Sosyal Gerilimler Ekseninde İnanç ve Yaşam Biçimleri* kitabını ele alıyor. "Ulrich Beck'in Risk Toplumu: Modernliğin  ncesi ve Sonrası" ve "*Bir Bavul, Umut ve Hayalleriyle  ıktılar Yola...*" başlıklı yazıları da sırasıyla, yeni  yemiz Güncel  nkal ve  lk  Sözbir Fındık ioğlu kaleme aldılar.

Bu sayısında, üyelerimizden haberler yanı sıra kültür araştırmalarını ilgilendiren birkaç duyuru ve haberi de kapsayan **bülten**, 41. sayısından itibaren editörlüğünü üstlenecek bir gönüllü arıyor. Nöbeti devralmak isteyen  ye ve okurlarımızı bekliyoruz.

Emine Onaran İncirlioğlu

[İçindekiler](#)

Başkandan

Değerli Kültür Araştırmaları Derneği  yeleri,

Bir yılı daha geride bırakıyoruz. Geçtiğimiz yıl içinde dernek olarak çeşitli faaliyetlerde bulunduk. Derneğin düzenlediği bir sempozyumun ikinci kitabı çıktı, bir seminerinki yayınevinde hazırlık aşamasında, başka bir sempozyumun kitabı da derleyenin tezgahında hazırlık aşamasında. 2011'de düzenlediğimiz sempozyumun kitabı, sempozyumu da düzenleyen başkan yardımcımız Emine Onaran İncirlioğlu ile Barış Kılıçbay'ın derledikleri *Mekân ve Kültür* ve derlediğim, 2012'de yayımlanan (yukarıda sözünü ettiğim) *Ağır Gökyüzünde Kanat ırpamak: Sovyet-sonrası Türk Cumhuriyetlerinde Kültürel Kimlik Arayışı ve Müzakeresi* D&R şubelerinde satışta, *Mekân ve Kültür* ek olarak Ankara'daki Dost Kitabevi'nin şubelerinde bulunuyor. Bu iki kitabın çıkışını kutlamak üzere Mart ayında Bahçeşehir  niversitesi'nin nefis Boğaz manzaralı Akademik Kafe'sinde bir kokteylde buluştuk.

Ayrıca yıl boyunca iki etkinliğin hazırlıkları sürdü.  yemiz Belma Baskett ile birlikte Kadir Has  niversitesi ile görüşmelerimiz sonucu, daha önce ilan edilen, Haziran 2013'te yer alacak ve çalışma dili İngilizce olacak ‐Turkish-American Studies‐ (Türk Kökenli Amerikalılar Araştırmaları) alıştayını bu  niversitenin işbirliğinde,  niversitenin Haliç'e nazır yerleşkesinde gerçekleşecek. Eylül 2013'te Bilkent  niversitesi'nde gerçekleşecek ‐Bellek ve Kültür‐ sempozyumunun hazırlıkları ise, dernek adına düzenleyici Tahire Erman ile Serpil Özaloğlu, Meltem Gürel ve Elizabeth Özdalga'dan oluşan Bilkent ekibi tarafından büyük bir özveriyle yürütülmekte.

Okumakta olduğunuz *bülten*'in Haziran sayısını  yemiz şafak Erkayhan çıkarmıştı, bu sayıyı ise Emine hoca üstlendi. 2013' n sayıları için şimdiden gönüllülerin başvurmasını bekliyoruz.

Bütün bu faaliyetlerin gerçekleşmesine katkıda bulunan, vakitlerini armağan eden ve kimi zaman kendi cebinden harcama durumunda olan üyelere bu vesileyle candan teşekkür etmek istiyorum.

Tabii, gönlümüzde yatan, tasarladığımız daha çok proje var, ancak İstanbul'da mesafelerin birbirinden uzaklığı ve trafik sorunu; üyelerimizin çoğunluğunun tam zamanlı çalışıyor olması; Türkiye'de araştırmanın, ABD'de, Fransa'da, Rusya'da değişik şekillerde olduğu gibi başlıbaşına bir ‐iç‐ olarak görülmeyişi; finans sorunu gibi çeşitli etkenler, bunları gerçekleştirmeye engel oluyor.

Bu arada, sonuncu etkenle ilgili olarak, aidatlarını düzenli ödeyenlere özellikle teşekkür etmek istiyorum. Aidatlardan başka gelirimiz yok ve örneğin 2013'te düzenleyeceğimiz etkinlikler şimdiden para ‐yeme‐ye başladı bile. Ayrıca, derneklerle ilgili mevzuat bir muhasebeci istihdam etmeyi zorunlu kıldı.

Dolayısıyla, her türlü yardım önerisine sıcak baktığımızı, *bülten* edit rl ğ nden başka, editör yardımcılığı, *web* sitesi düzenleyiciliği, derneklerle ilgili mevzuat gereği evrak düzenlenmesi ve haberleşmenin yürütülmesi gibi konularda üyelerimizden gönüllüler

beklediğimizi hatırlatayım.

Hepinize ve yakınlarınıza sağlık, mutluluk ve başarı dolu bir Yeni Yıl dilerim.

Sevgi ve saygılarımla,

Gönül Pultar

İçindekiler

VII. Uluslararası Kültür Araştırmaları Derneği Sempozyumu “Bellek ve Kültür”ün Hazırlıkları Sürüyor

Tahire Erman, Düzenleme Kurulu adına

5-7 Eylül 2013 tarihlerinde Bilkent Üniversitesi Siyaset ve Mimarlık Bölümleri tarafından düzenlenecek VII. Uluslararası Kültür Araştırmaları Derneği Sempozyumu hazırlıkları sürmektedir. Bu sempozyumun teması “Bellek ve Kültür” olarak kararlaştırılmıştır. Bilkent Üniversitesi Tarih Bölümü’nden Prof. Dr. Halil İncalcık sempozyuma konuşmacı olarak katılma davetimizi kabul etmiştir. “Kültür ve Bellek” konusuna tarih disiplininin bakılarak söylenecek çok şey vardır. Prof. İncalcık’ın engin Osmanlı tarihi bilgisi sempozyum konuşmasını zenginleştirecektir. Davetli konuşmacıların belirlenmesi aşamasında, Harvard Üniversitesi Sosyal Antropoloji Bölümü’nden Prof. Dr. Michael Herzfeld ile temasa geçilmiş, kendisi sempozyuma konuşmacı olarak davet edilmiştir. Prof. Herzfeld daveti memnuniyetle kabul etmiştir. Kendisi çok üretici ve dünyanın farklı yerlerinde (örneğin Yunanistan, İtalya ve son olarak da Tayland’da) araştırmalar yapmış olan tanınmış bir akademisyendir. Özellikle *Cultural Intimacy: Social Poetics in the Nation State* (1997, 2005) kitabı ünlenmiştir. Yeni kitabı ise Bangkok’daki tarihi koruma alanları ve devletin tahliye pratikleri konusunda olacaktır. Prof. Herzfeld konuşmasında, araştırmalarından elde ettiği deneyimler çerçevesinde “bellek ve kültür” temasına sosyal antropolojik bakış açısından yaklaşarak önemli katkılarda bulunacaktır. Pek çok ödöl kazanmış yönetmen Yeşim Ustaoglu da davetimize olumlu bakmaktadır. Yönettiği fimler arasında *İz* (1994), *Güneşe Yolculuk* (1999), *Bulutları Beklerken* (2004), *Pandora’nın Kutusu* (2008) ve *Araf* (2012) bulunmaktadır. Yakın tarihimizle ilgili söyleyecek çok şeyi olan Ustaoglu sempozyuma büyük katkıda bulunacaktır.

Artık kesinleşmiş olan Sempozyum Bilim Kurulu aşağıdaki isimlerden oluşmaktadır: Prof. Dr. Afife Batur (İTÜ, Mimarlık Fakóltesi), Prof. Dr. Halil İncalcık (Bilkent Üniversitesi, Tarih Bölümü), Prof. Dr. İlhan Tekeli (ODTÜ, şehir ve Bölge Planlama Bölümü), Prof. Dr. Metin Heper (Bilkent Üniversitesi, Siyaset Bilimi Bölümü), Prof. Dr. Mustafa Pultar (Bilkent Üniversitesi, Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakóltesi), Prof. Dr. Ruřen Keleř (Ankara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakóltesi), Prof. Dr. Tansı şenyapılı (ODTÜ, şehir ve Bölge Planlama Bölümü), Prof. Dr. Uđur Tanyeli (Mardin Artuklu Üniversitesi, Mimarlık Bölümü) ve Prof. Dr. Zeynep Çelik (New Jersey Institute of Technology, Mimarlık Bölümü). Her biri kendi alanında önemli ve etkili olan bu isimlerin sempozyuma gösterdikleri ilgi için kendilerine teşekkür ederiz.

Bildiri özetlerini son gönderme tarihi 15 Ocak 2013 tarihine kadar uzatılmıştır. Özellikle Kültür Araştırmaları Derneği üyelerinin kişisel makale ve oturum önerileri ile katkılarını beklemekteyiz.

Türk Kökenli Amerikalılar Çalıştayı Hakkında Gelişmeler

Daha önce ilan edildiği gibi KAD, 7-8 Haziran 2013 tarihlerinde İstanbul'da Türk kökenli Amerikalıları konu edinen bir çalıştay düzenleyecektir. Kadir Has Üniversitesi ile ortaklaşa bu üniversitenin Haliç'te bulunan yerleşkesinde düzenlenecek çalıştayı Kadir Has Üniversitesi adına Cliff Endres ve Selhan Endres, KAD adına Belma Baskett ve Gönül Pultar düzenlemektedir.

Konusunda bir ilk olan çalıştaya ana konuşmacı olarak *The Turk in America: The Creation of an Enduring Prejudice* (Amerika'da[kı] Türk: Dayanıklı bir Önyargının Yaratılışı) kitabının yazarı ve Kentucky'deki Louisville Üniversitesi öğretim üyesi Justin McCarthy ile *Turkish Migration to the United States: From Ottoman Times to the Present* (Amerika Birleşik Devletleri'ne Türk Göçü: Osmanlı Döneminden Günümüze) kitabının derleyeni ve Madison'daki Wisconsin Üniversitesi Emeritus öğretim üyesi ve Şehir Üniversitesi öğretim üyesi Kemal Karpat davet edilmişlerdir. Diğer konuşmacılar arasında TCF olarak bilinen Turkish Cultural Foundation/Türk Kültür Vakfı'nın Yönetici Müdürü ve TCA olarak bilinen Turkish Coalition of America/Amerika'daki Türk Koalisyonu'nun Başkan Yardımcısı Güler Köknar, JAST (*Journal of American Studies of Turkey*) yayın yönetmeni ve Başkent Üniversitesi öğretim üyesi Dr. Laurence Raw, Amerika'daki Türkler konusunda yayın yapmış olan Işıl Acehan, Müzeyyen Güler ve Bahar Gürsel gibi bilimkadınları ile başka biliminsanları bulunmaktadır.

Türk ve Osmanlı kökenli ABD vatandaşlarının tarihçesini, deneyimlerini, yaşamını ve kültürünü masaya yatırarak disiplinlerarası çalıştayla ilgili ayrıntıları bulmak ve gelişmeleri izlemek için, <www.kulturad.org> adresindeki web sitesine başvurulabilir.

[İçindekiler](#)

Yeni üyeler

Bu dönem aramıza katılan iki yeni üye var. Birincisi **Ülkü Güney**, Münih'te 1989 yılında Sosyal Hizmet Uzmanı eğitimini tamamladıktan sonra aynı kentte ve daha sonra Hamburg'da, on yıl Sosyal Çalışmacı olarak farklı kurumlarda görev yaptı. 1994–2001 yılları arasında Hamburg Üniversitesinde, Sosyoloji dalında Lisans öğrenimi gördü. Lisans eğitimi sırasında değişim öğrencisi olarak 1996-1997 yıllarında University of Illinois at Chicago'da bulundu. 2001 yılında Hamburg Üniversitesinde Yüksek Lisans eğitimini “Möglichkeiten und Grenzen der Identitätspolitik” (Kimlik politikalarının Olanakları ve Sınırları) konulu bitirme teziyle tamamladı. 2001 yılında Essex Üniversitesi, Sosyoloji Bölümünde “Postgraduate Studies” eğitimi aldıktan sonra 2002 yılında doktora tez çalışmasına başladı. Bu esnada, 2005-2007 yılları arasında, Ortadoğı Teknik Üniversitesi, Sosyoloji Bölümünde Misafir Araştırmacı olarak bulundu. 2007 yılında Essex Üniversitesi, Sosyoloji Bölümünde “Becoming Trans-Local: Identity and Asian Muslim Youth in Bradford” başlıklı teziyle doktorasını tamamladı. Daha sonra *Freelance* Araştırmacı olarak Institut für Migrations und Rassismuskforschung (Göç ve Irkçılık Araştırmaları Enstitüsü), Hamburg'da çalıştı. Halen Maltepe Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji bölümünde Öğretim Üyesi olarak görev yapmaktadır. Başlıca çalışma ve ilgi alanları: Kültür-Kimlik, Medya, Mekân, Göç ve Sosyal Hareketler gibi konuları kapsar.

Yeni üyelerimizden ikincisi, **Güncel Önkal**, 1978 yılında İstanbul'da doğdu. Kabataş Erkek Lisesi'ni bitirdikten sonra İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe bölümünden mezun oldu. Galatasaray Üniversitesi'nde başladığı yüksek lisans eğitimine bir süre ara vererek, master derecesini daha sonra İstanbul Üniversitesi'nde “Thoreau'nun Doğal Yaşam ve Başkaldırı Felsefesi” başlıklı tezi ile tamamladı. Doktora eğitimi sırasında Hollanda'da felsefi teoloji ve kültürlerarası felsefe projeleri üzerine ziyaretçi araştırmacı olarak görev yaptı. ODTÜ Felsefe Bölümü'nde Atatürk Üniversitesi Felsefe bölümü adına araştırma görevlisi olarak çalıştı ve doktorasını “Reconsidering William Paley's Natural Theology: An Analysis of Arguments from Design to Intelligent Design” başlıklı tezi ile ODTÜ'de tamamladı. Evrim ve zeki tasarım tartışmalarını biyoloji ve bilim felsefesi bağlamında inceleyen tez çalışması yurtdışında kitap olarak yayımlanmıştır. Halen Maltepe Üniversitesi Felsefe Bölümünde yardımcı doçent olarak çalışmaktadır. Biyoloji felsefesi, metafizik, çevre felsefesi, etik gibi çeşitli disiplinlerinin yanı sıra, edebiyat-felsefe ilişkisi, estetik ve özgürlük üzerine ve de ayrıca özellikle sosyoloji ve hukuk felsefesi içerikli küreselleşme ve kültür, eğitim kavramları, gündelik yaşam eleştirisi, girişimcilik gibi interdisipliner güncel alanlarda da ulusal/uluslararası dergilerde yayımlanmış bildiri ve makaleleri bulunmaktadır.

İçindekiler

13 Ocak'ta Dernek Merkezinde Kokteyl

Kültür Araştırmaları Derneği  yeleri olarak Yeni Yılı kutlamak üzere 13 Ocak 2013 Pazar günü, Pultarların KAD lokali olarak kullanmamıza izin verdikleri çalışma mek nlarında ( nebolu sokak 9/4, Set st , Kabataş) saat 18:00'de başlayacak "şarap-peynir" partisinde toplanıyoruz.

 yelik Aidatları

Bu arada Kültür Araştırmaları Derneği'nin üyelik aidatlarını da hatırlatalım. Gerek mali gerekse bürokratik nedenlerle 2012 bitmeden aidatlarımızı yatırmamız gerekiyor. Dernek başkanımız Gönül Pultar'ın bildirdiğine göre, son zamanlarda derneklere getirilen sıkı kontrol nedeniyle üyelerin aidatlarını ödediği tarihi kaydetmemiz gerekiyor. Pultar, "2013'te düzenlenecek sempozyum şimdiden para yemeye başladı bile. Yani sizlerin aidatlarınıza ihtiya ımız var, başka gelir kaynağımız yok" diyor. Yıllık aidatımız değişmedi; 120 TL.

 indekiler

Dom Belgeseli

Türkiye, Belgesel. Renkli, 21"53', 2012.
Yönetmen: Halil Aygün
Senaryo: Halil Aygün
Yapımcı: Yaşar Oktay
Kurgu: Mahmut Çelik, Halil Aygün
Görüntü Yönetmeni: Mehmet Çelik, Emrah Doğru.

Selin Önen, Beykent Üniversitesi Sosyoloji Bölümü Öğretim Üyesi, <selinceyhan@hotmail.com>

19. Uluslararası Altın Koza Film Festivali kapsamında düzenlenen Ulusal Öğrenci Filmleri ve Akdeniz Ülkeleri Kısa Film Yarışması'nda, "En İyi Belgesel" dalında birinciliği *Dom* adlı eseriyle kazanan Halil Aygün, Nusaybin'deki Domların yaşam şartlarına, geçim stratejilerine ve kültürlerine dair bir çalışma yapmıştır. Belgeseli, Dom çocuk, kadın ve erkeklerin kendi yaşamlarına ait anlatıları, yaşamlarındaki en önemli geçim kaynağı olan müzikleri ve Kürt toplumunun sözlü kültüründe önemli yer tutan dengbejlilik geleneğinden gelen ağıtlar eşliğinde izliyoruz.

Türkiye'deki Çingene toplulukları tarihsel geçmişleri, etnik aidiyetleri ve kendilerini konumlandırmaları bakımından başlıca üç farklı grupta, Romanlar, Domlar ve Lomlar olarak adlandırılmaktadır. Romanlar, Türkiye'nin batısı ve Trakya bölgesinde, Domlar Güneydoğu ve Doğu Anadolu'da, Lomlar ise Karadeniz bölgesinde yaşamaktadırlar. Türkiye'de Romanlar'a popüler kültür ve akademik çalışmalarda daha çok ilgi gösterilirken, Domların kimler olduklarının bilinmemesi biraz da merkezden uzak kalmalarıyla açıklanabilir.

Aygün'ün çalışması 21 dakika süren bir belgesel olmasına rağmen, Nusaybin'deki Domların vatandaşlık problemleri, geçim stratejileri, gündelik yaşamları, kimliklerini algılayışları, Kürtlerle olan ilişkileri, satır aralarında belirtilen zorunlu göçün yaşamlarına etkileri gibi pek çok konuyu içeriyor. Zorunlu göçün etkisiyle birlikte göçebelik faaliyetleri sınırlanan ve yerleşik yaşama geçmek zorunda kalan Nusaybin Domlar'ının nüfus cüzdanlarının olmayışının hayatlarına etkisiyle başlıyor belgesel. Erkeklerin müzisyenlikle, kadınların ise evleri dolaşarak yemek toplaması temel yaşam stratejileri olarak belirliyor. Göçebelik döneminde ise farklı grupların (Yezidiler, Hristiyanlar, Kürtler, vb) bayramlarında ve düğünlerinde kemençe çalan bir topluluk Domlar.

Kürtler tarafından daha çok Mıtrıp ya da Aşık olarak adlandırılırken, kendilerine Dom demeleri ve bu ismin birlikte yaşadıkları Kürtler tarafından bilinmemesi, anlatılarda ortaya çıkıyor. Kürtçeyi ana dilleri gibi konuşmalarına rağmen, kendi dilleri olan Domariceyi bugün unutmakta olduklarını belirtmeleri de belgeselde kimlik ve kültürlerine dair göze çarpan noktalardan birkaçı.

Türkiye'de farklı bir kültürün sesiyle tanışmak isteyen herkese, Aygün'ün Dom belgeselini izlemeleri dileğiyle...

[İçindekiler](#)

Türkiye’de Toplumsal Yapı ve Din

Bahattin Akşit, Recep şentürk,  nder K   kural, Kurtuluş Cengiz. *Türkiye’de Dindarlık: Sosyal Gerilimler Ekseninde İnanç ve Yaşam Biçimleri [Muhafazak rlık ve Laiklik Ekseninde İnanma Biçimleri ve Yaşam Deneyimleri]*. İstanbul: İletişim Yayınları, 2012. 572 sayfa.

Kurtuluş Cengiz, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyoloji Bölümü  ğretim Görevlisi
<kurtuluscengiz@yahoo.com>

Kültür Araştırmaları Grubu kurucu  yelerinden Bahattin Akşit’in, Recep şentürk,  nder K   kural ve Kurtuluş Cengiz ile birlikte yayımladıkları yeni kitap Bahattin Akşit tarafından 2008 ve 2011 yılları arasında y r t len ve TÜBİTAK tarafından desteklenen 108K202 kodlu ve “Türkiye’de Toplumsal Yapı ve Din” adlı 3 yıl süren kapsamlı bir alan araştırmasına dayanıyor.

Yazarlar araştırmanın öncelikli hedefini, en genel düzeyde, “ lkemizdeki dini tecrübenin hem bireysel hem de toplumsal boyutlarını anlamak” şeklinde ifade ediyorlar. Bununla birlikte araştırmada daha özel olarak, konuyla ilgili literatürün üzerinde durduğu önemli bir eksen olan elit İslam–halk İslam’ı ikiliği ya da farklılığı çerçevesinde ülkemizde seçkin kesimler ve halk tabakasıncı farklı biçimlerde yaşanan dinsel hayat (inanç ve ibadet boyutları temelinde); toplumsal cinsiyete, aile yapılarına, siyasal tercihlere ve iktisadi alandaki ilişkilere etkisi üzerinden anlaşılmaya çalışılmaktadır.

Araştırmanın konusunu,  lkemizdeki İslam tecrübesini halk tabakaları ve seçkin kesimlerin dinsel hayata dair algı, yorum ve davranış farklılıkları ekseninde anlamak oluşturmaktadır. Araştırma din-siyaset, din-toplumsal cinsiyet, din-aile yapısı ve din-ekonomi arasındaki ilişkileri söylem, ritüel ve gündelik hayat pratikleri boyutları üzerinden konu edinmiştir.

Bunun için bir yandan dinsel, siyasal, ekonomik, bürokratik seçkinler; diğer yanda ise kır, kasaba ve kentlerde yaşayan halk kesimleriyle görüşmeler ve anketler yapılmıştır. Toplumsal yapı ve din arasındaki ilişkileri anlamanın en iyi yolu olarak beş gerilim alanına odaklanılmıştır: Bunlardan birinci gerilim alanı, din sosyolojisinin en temel ikilemlerinden birisi olan *kutsallık ile dünyevilik* arasındaki ayırımdır. İkinci gerilim alanı son iki yüzyılın temel karşıtlıklarından birisi olan *geleneksellik ve modernliktir*.    nc  gerilim alanı Türkiye’de en çok tartışılan konulardan birisi olan *kamusal alanda ve özel alanda* dinin nasıl yaşanılacağı ve temsil edileceği ile ilgilidir. Dördüncüsü, *kutsal kitaptaki kurallar ile yaşanan dinin* ilişkileri ve sorunları; beşinci gerilim alanı ise, günlük hayatın hangi alanlarının *dinsel bilgi* ile düzenleneceği hangi alanlarında *bilimsel bilginin* geçerli olacağı  zinedir.

Kitabın dayandığı “Türkiye’de Toplumsal Yapı ve Din” adlı proje, Türkiye’de din alanında yapılan kapsamlı araştırmalardan biri niteliğindedir. Bu kapsamda, Eylül 2008 — Eylül 2011 arasında 3 yıl süren çeşitli araştırma etkinlikleri gerçekleştirilmiştir. Araştırmada, katılımcı gözlem, derinlemesine görüşme, anket gibi çeşitli niteliksel ve niceliksel

araştırma yöntemleri bir arada kullanılmıştır. Proje boyunca çoğunluğu sosyoloji kökenli olmak üzere sosyal bilimlerin çeşitli alanlarından iki profesör araştırmacı; 4 doktora öğrencisi ve 5 yüksek lisans öğrencisi çalışmıştır. Farklı disiplinlerden gelen bu araştırmacıların katkıları ve çalışmalarıyla zenginleşen projede gerçekleştirilen etkinlikler özetle şunlardır: 3 ilde (Denizli, Erzurum ve Kayseri) 2 ay süren katılımlı gözlemler, Türkiye genelinde 26 ilde yapılan ve Türkiye'yi temsil etme niteliğini haiz 1538 adet anket; toplumsal ekonomik, dinsel ve entelektüel elitlerden oluşan 40 kişi ile yapılan derinlemesine görüşmeler ve yerel elitleri de kapsamak üzere 8 ilde (Adana, Çorum, Denizli, Diyarbakır, Erzurum, İzmir, Kayseri, Trabzon) toplam 238 kişi ile yapılan derinlemesine görüşmeler. Bütün bu gözlem ve görüşmelerden elde edilen veriler, öncelikle çözümlenmiş, tasnif edilmiş, ardından ATLAS.ti isimli niteliksel ve SPSS isimli niceliksel veri analizi programlarına girilmiş ve daha sonra da analiz edilmiştir.

Kitap, din ve toplumsal yapı konusuna yeniden bakış kısmıyla açılmakta ardından da Batı'da ve Türkiye'de din ve toplum çalışmalarının kuramsal ve kavramsal gelişimi ile devam etmektedir. Akışkan ve değişken dindarlığı ölçmek ve anlamak başlığı altındaki üçüncü bölümde araştırmanın yöntemi ve epistemolojik çerçevesi anlatılmaktadır. Dördüncü bölüm Kayseri, Erzurum ve Denizli'de yapılan katılımlı gözlemlere ve toplumsal yapı ve din ilişkisini kuşatan gerilimlere ayrılmıştır. Kitabın beşinci bölümü inanç, ibadet, ekonomi, siyaset ve toplumsal cinsiyet alanlarında yaşanan gerilimleri sekiz ilde yapılan derinlemesine görüşmelere dayalı bulgular çerçevesinde ele alırken; altıncı bölüm din eğitimiyle (din eğitiminin kaynakları, resmi ve gayri resmi alanda din eğitimi vb.) ilgili görüşler ve gerilimlere odaklanmaktadır. Dinsel düşünceler ve deneyimler açısından halk ve seçkinler arasında bir fark olup olmadığına değinen yedinci bölümü ise araştırmanın niceliksel bulgularını ortaya koyan sekizinci bölüm takip etmektedir. Kitap sonuç ve önerilerle sona ermektedir.

Verilerin analizlerinden ortaya çıkan en önemli bulgu, geleneksellikten modernliğe geçişlerde, araştırmanın odağını oluşturan gerilimler ekseninde hem devamlılıkların hem de kopuşların söz konusu olduğudur. Bu süreçte oluşan çelişkiler, gündelik yaşam pratiklerinde, gerilimlerdeki kutupların iç içe geçmesiyle ve melez çözümler bulunmasıyla yaşanmaktadır. Siyasal olarak sağ kanattaki dindar ve muhafazakâr kesimler modern, laik ve çoğulcu demokratik bir toplumda yaşamayı; "laik-dindarlar" olarak adlandırılan ve siyasal olarak sol kanatta yer alan kesimler de benzer şekilde muhafazakâr, dindar ve çoğulcu demokratik bir toplumda yaşamayı öğrenmek zorunda olduklarını anlama sürecine girmişlerdir.

[İçindekiler](#)

Ulrich Beck'in Risk Toplumu: Modernliğin Öncesi ve Sonrası

Ulrich Beck, *Risk Toplumu: Başka Bir Modernliğe Doğru*. Çeviren K. Özdoğan, B. Doğan. İstanbul: İthaki Yayınları, Kasım 2011. 391 sayfa.

Güncel Önköl, Maltepe Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakóltesi, Felsefe Bölümü Öğretim Üyesi
<guncelonkal@maltepe.edu.tr>

Alman sosyolog ve modernist düşün adamı Ulrich Beck (1944-), özenli bir çeviri ile dilimize bu yıl kazandırılan *Risk Toplumu: Başka Bir Modernliğe Doğru* başlıklı çalışmasında, günümüzde dilimize sıkça doladığımız ve yerli yersiz hemen hemen her durumu nitelerken kullandığımız *post* kavramı üzerinden, gerçeğin aydınlanma sonrasında “aydınlatılamaz” koca bir karanlık haline nasıl geldiğini bireysel, sosyal ve siyasal bağlamları ile tartışıyor.

Bilindiği üzere Ulrich Beck sosyolojiden ve genel olarak sosyal bilimlerden asla ümidini kesmeyen, toplumda ve toplumsal zihinde yaşanan tıkanmaların çözümünün yine toplumsal olandan hareketle bulunacağına inanan bir biliminsanıdır. Beck'e göre riskler farklılaşır ancak asla kaybolmazlar. Modernleşme ve sonrası başlıkları altında yapılan ayrımlar bu anlamda zaten var olan risklerin farklılaşmasından başka bir şey değildir. Dolayısıyla –post bir durumu ifade etmek fazlasıyla iddialı olacaktır. Beck Max Weber'in rasyonalite geleneğine bağlı olarak yorumlama ve anlama metodlarını kullanır.

Yazarı ve kitabı önemli kılan özelliklerden birincisi kuşkusuz tartışmasına özgü kıldığı daha ayrıntılı bir yöntemdir. Yazarın önsözü bu anlamda metodolojisinin belirgin olarak ortaya konulduğu duru bir giriş niteliğinde. Beck yönteminin özünü kısaca şöyle ifade ediyor: “biraz ampirik yönelimli, izdüşümsel sosyal teori [*Gesellschaftstheorie*]” (8). Beck'in yönteminin açılımı ilk adımda bir önkabul olarak metodolojik önlemlere başvurmadan gerçeği olabildiğince yalın halde ele almak demektir. Öyle ki toplumsal bir gözlemci olarak Beck sanayi devrimi olgusu ile şekillenen toplumsal dönüşümü irdelerken bu olgu ile yüzleşmemiş ya da başka deyişle etkilerini yaşamamış biri olarak kendini konumlandırır. Sosyal bilimcinin bir gözlemci olarak tarafsız ve arı duruşu ikinci adımda ise kendisini süreklilik ve/veya kesinti arasında karar vermekten kaçınma ile konumlandırır. Böylelikle Beck, bir “kopuş” olarak adlandırdığı modern sanayi toplumunun gerilim ve çelişkilerini dönemsel süreklilik düşüncesini gözeterek hassasiyetle ele alma girişiminde bulunmaktadır.

Modernleşme kesintiye uğramazken toplumsal çehrelerin değişmesinde ve yeni biçimlerin ortaya konmasında farklı kavram ve aygıtlar ile kendisini hep yeniden vareder. Modernleşme 21. yüzyıl eşiğinde “*kendi karşıtını tüketip yitirmiş*, şimdi de sanayi toplumunun öncülerini ve işlevsel ilkelerini baltalayarak kendi kendini hedef almaktadır” (9). Modernleşme bel bağladığı bilim ve teknolojinin büyüünün bozulması ile çekirdek aile yapısından, meslek hayatı ve çalışma biçimlerine, kadın ve erkeğin rollerine kadar bir dizi öncülünde karşıtlıklar ile yüzyüze gelmektedir. Sanayi toplumu idealinin yerini ikinci dereceden bir rasyonelleşme ile *dönüşlü modernleşmeye* [*reflexiver*

Modernisierung] bırakması ve bu eksen değişiminin siyasal nedenlerden çok modernleşmenin kendisinden kaynaklanması Beckçi teoride toplumsal tasarımın anlaşılması açısından bir kırılma noktasıdır (10-11). Sanayi toplumunun itici gücünü oluşturan üretici sınıfın ekonomik duruşundan daha çok artık hayatımızın en mahrem alanına kadar giren teknolojik ürünler modern sanayi toplumunun örtük ilişkilerinin herkes için daha görünür bir hale gelmesi demektir. Bilim ve teknoloji odaklı bu dönüşüm, küreselleşme ve kamusallaşma olguları ile birleşerek sosyal ve siyasi tartışmalarda geri döndürülemez hayati tehlikelerin aktörü olmuştur. Bu dönüşlü modernleşme, belli bir ulusa ya da belli bir sınıfa özgü olmayan, yeni, dinamik ve geniş etki alanı ile sanayi toplumunun karşısında önemli bir tehdit olarak duruyor.

Beck, çalışmasında, bireysel ilişkilerden sosyal etkileşime, siyasal düzenden küresel algıya kadar tüm alanlarda modernleşmenin örtülerini bir bir kaldırıyor. Böylece okuyucuyu, kendisini çelişkilerle gösteren modernleşmeyi, bu çelişkilerin oluşturduğu risklerle dolu sıkı kavramsallaştırmaların düşünsel yolculuğunda ele almaya davet ediyor.

Yolculuğun duraklarını ele alırsak, ilk durakta karşımıza tarihsel olgu olarak servet üretimi ve paylaşımı ile risk üretimi arasındaki koşutluk çıkar. Bu koşutluk günümüz açısından bilim-teknoloji üretimi ile ifade edilmektedir. Beck'e göre, zaten, kıtlık toplumunun bölüşüm konusunda yaşadığı sorun ve çatışmalarla bilimsel-teknolojik risklerden doğan sorun ve çatışmalar birbiriyle örtüşür. Modernleşme, teknolojik rasyonelleşmenin örgütlenmesindeki değişikliklerin ötesinde, bu değişimlerin sosyal yapıyı da belirlemesi anlamına gelmektedir (21-23). Belirlenim sürecinin modernleşmenin klasik iktisat açıklamalarının ötesinde karmaşık ve meşru hale gelişinde bir "karanlık yan" bulunmaktadır. Modernleşme sürecinde yıkıcı güçler daha fazla serbest kalmakta, insanın hayal gücünü zorlamaktadır. Böylelikle riski paylaşan toplumda, tümüyle "yetersiz" bulunmasa da, modernleşmenin gizli, tali ya da karanlık yanları hep olacaktır.

Siyasi açılımları ile riskler, bilim ve hukuk kurumlarının risk hesaplamasının dışına fazlasıyla taşarak hesaplanamaz tehditler haline gelmektedir (26). En önemlisi, Beck'in deyimiyle, "geç modernlik döneminin riskleri" bilimsel paylaşım yoluyla bumerang etkisi yaratmakta ve "nedensellik karinesi" bağlamında teorik olduğu kadar normatif koşullarda ortaya çıkmaktadır. Uygarlığın yan etkileri olarak algılanan riskler neyin zararlı neyin yararlı olduğu konusundaki tartışmaların oluşturduğu yerel ve global gündemde öngörülemez biçimde hem içerik hem nesnellik açısından belli-belirsiz bir "ufku" oluşturmaktadır (36). İnsan açısından dünya sorunları parçalı bulutlu bir ufkun ardında "insan nedir" gibi eski soruların yeni formlarında etik bağlamda tanım mücadelelerine dönüşmektedir. Belli türden rasyonalizmi barındırması gereken tanımlama ihtiyacı da bu anlamda tanım çeşitliliklerinin altında giderek daha fazla artan riske dönüşmektedir. Nedensellik zincirinde bilimsel açıklamalara bel bağlayan risk tanımları, toplumsal etkileri bakımından bilimsel gerçekliklerden ayrılarak farklı risklere ve zarar döngülerine yol açmaktadır (43).

Beck'in dikkat çektiği gibi modernleşme aktörlerinin birbirlerine bağlılığı modernleşme çerçevesinde oluşan risklerin toplumda belli bir sistem ile paylaşıldığı yanılgısına dönüşmektedir. Oysa ekonomi, tarım, hukuk ve siyasetteki riskler, bölüşümün sınıfsal niteliğinden bağımsız düşünülmemelidir. Suçlu ile mağdur birbirinden ayrılmadığı gibi, yaratılan yeni uluslar arası eşitsizlikler risklerin farklı algılanışlarına bağlı olarak farklı sosyal zümrelerde farklı biçimlerde hissedilirler. Beck için artık sosyal dayanışma değil "endişe dayanışması" söz konusudur (71-72).

İkinci ana adımda risk toplumunun endişe dayanışmasının bilgi-bilimsel (epistemolojik)

kökenleri üzerinde durmak gerekecektir. Beck'in bu durakta belirlemeleri de hem felsefe hem sosyoloji açısından çok önemli ve özgün bir model etrafında şekillenmektedir. Kişinin mağduriyetinin dışsal nedenlere bağımlılığından hareketle düşünersek, bir kişinin işsiz kalması ile içtiği çayın DDT içermesi arasındaki riskin derecesi riski hangi bilgi düzeyinde yaşadığınıza fazlasıyla bağımlıdır. Risk konumlarındaki farklılıklar mağdurların mağduriyetleri karşısındaki yetkisizliği ile bilgisel egemenliğin kaybına dönüşmektedir (77). Öğrenilebilir, bilinebilir ve öngörülebilir olmanın ötesinde karşımıza çıkan riskler hayat konumu ile bilgi edinme süreci arasındaki ilişkinin de bilim sosyolojisi ile değil, bilgi sosyolojisi ile ele alınması gereğini doğurmaktadır. Küreselleşen risk tehditlerinin görünmezlikten çıkarılıp görünebilir ve algılanabilir olmasında hangi rasyonelliklerin rekabet ettiğini bilmemiz, bilgi körlüğünü dağıtmamız, kaçınılmaz bir önkoşuldur. Risklerle başa çıkmamak gibi lüksü olmayan günümüz insanının özgürlük problemi dikotomilerin aydınlatılması ile mümkün olacaktır.

Bu bağlamda üçüncü ana durak noktası toplumsal eşitsizliğin bireyselleştirilmesi, yaşam biçimlerinin geleneklerden arındırılmasıdır. Kişinin kendi seçtiği veya kendi yarattığı katmanlaşma biçimleri fiziksel yakınlıklardan uzaklaştırıldıkça yaşam tarzları arasındaki kabul edilebilir özgürlük sınırları da eşitsizliklere gebe kalmaktadır. Beck bu bağlamda, Marx ve Weber'in eşitsizlik teorilerinin günümüz risk toplumuna yansıtıldığında dönüşlü modernizm ile başa çıkma eşitsizliği olarak ifade edilebileceğini savunmaktadır (149).

Kuşkusuz günümüzün özgürlük olarak ifade edilebilecek tercih etme serbestisinin en çarpıcı örneği kadın-erkek eşitsizliğidir. İşte dördüncü durakta, risk toplumunun üstesinden gelmesi gereken cinsiyet eşitsizliği ve konumlara bağlı fırsat eşitsizlikleri, çekirdek aileye dönüş ile minimal yaşam tarzlarının yüceltilmesi söz konusudur.

Beşinci durakta bireyselleşmenin enine boyuna tartışılması yer almaktadır. Beck'e göre bireyselleşmenin kültür hayatındaki başat özelliği artık toplumsallığın yeniden üretim biçiminin kendisine dayandırılmasıdır (197). Bu bağlamda Beck, bireyselleşmenin, paradoksal biçimde, standartlaşmaya yol açtığına dikkat çeker. Öyle ki, kurumsallaşma ile eş zamanlı olarak birey kamusal alanda özgürleşmekte, ancak, emek piyasasında, eğitimde, tüketim alışkanlıklarında aynı derecede bağımsızlık kazanamamaktadır. Bireyin sosyal refah düzenlemelerine bağımlılığı bunun bir göstergesidir. Aynı sosyal sınıfın içindeki bireylerin benzer taleplerde bulunması yerine taleplerindeki ağırlıkların farklılaşması (örneğin aynı siyasal sınıfın içinde kimliğe dair taleplerin farklılaşması, altkültür gibi olgular) kurumsallaşmanın da şekil değiştirmesi ve risk haline dönüşmesi demektir. Dahası bireyselleşme hayatın her alanında piyasaya bağımlılık demektir (200).

Bir sonraki durakta piyasaya bağımlılığın düzenlediği emek ilişkileri, bu ilişkileri düzenleyen ve meşrulaştıran eğitim ve istihdamın geleceğinin planlanmasında da risklerin açığa çıkması ile ifade edilecektir.

Yedinci durak, bilimsel hakikatin yitirilerek yapıbozuma uğratılması ve rasyonel yapısının aydınlanmanın bilim idealinin ötesine geçilerek araçsallaştırılması ile sembolize edilebilir. Değişmezlik ve bozulmaz gerçeklikler yerine ilerleme odaklı bilimsel-teknolojik gelişmelerin içselleştirilmesi, bilimsel eleştirinin yerini kamusal eleştirinin alması, tehditlerin üstesinden gelme misyonunu yüklenmesi risk toplumunda bilimin işlevleri olarak sunulmaktadır; daha doğru bir deyimle talep edilmektedir (241-244). Beck bu ilişkiyi şöyle dile getirmektedir: "Dogmatikler ve şüphecilikler, 'başarılı' bilimselleşme sürecinde birbirini tamamlıyor ve birbirleriyle çatışıyorlar. İçsel başarı 'laboratuvar önlüklü yarı-tanrıların' yok oluşuna dayanırken, dışsal başarı ise tam tersine 'akıldışı eleştirinin tüm şüphelerine' karşın aynı yarı-tanrıların kasten *imal edilmesi*, putlaştırılması ve inatla savunulmasına dayanıyor." (246). Bu anlamda, Beck'e göre, bilimselleşme modeli "modernlik ve karşı modernlik"i "daima çelişkili bir tarzda

kaynaşmış halde oluşu” ile anlaşılmaktadır (a.y.).

Son durakta, teknik ve iktisadi değişim üzerindeki siyasi denetim ve risk toplumu ilişkisi modernliğin hem tehdit hem de tehdisten kurtuluş vaadi olarak risklerin kendi kendini siyasallaştırılması ile son bulacaktır. (274). Yeri ve araçları değişen siyaset, “bölünmüş yurttaş”ı farklılıklar üzerinden formüle ederken, müdahalelerde geri duran bir devlet modeli siyasi olmayanı da siyasallaşmaya itmekte, normalleşme sürecini de ucu açık bir süreç olarak yurttaş bırakıyor gibi gözükmektedir. Oysa ki eşitsizliğin riskin taşıyıcısı olduğu böylesine bir düzende gelenekten arındırma ve demokratikleşme gibi iki temel ülküsü olan siyasi yapıyı hangi ilerleme modeline göre değerlendireceğimiz ve siyasi argümanlar ile varılan sonuçlar arasındaki uçurumu nasıl kapatacağımız meşruiyet sorunu oluşturmaktadır.

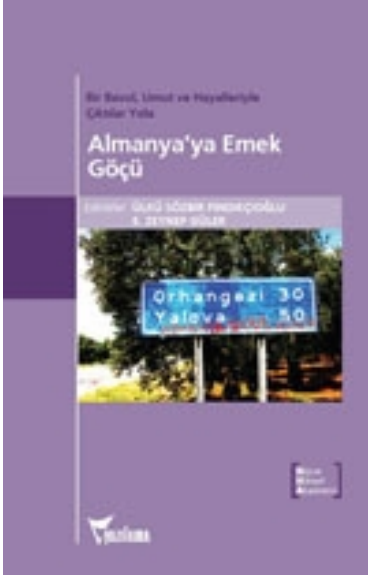
Nihayetinde, Beck’in risk toplumuna dair kapsamlı tahlili, bireysellikten bilgiye, eşitsizlikten özgürlüğe, bilimsel-teknolojik ilerlemeden çevre sorunlarına, küreselleşmeden siyasi gücün belirsiz ufkuna kadar bir dizi sorun ile muhtemel geleceğin mevcut toplumsal düzenin tahlilinin risk faktörlerinin anlaşılaksızın gerçekleşmeyeceği üzerine kuruludur. Risk toplumu karşısında suskunlaşan, eski sorunlara yeni risklerle yanıt arayan “kozmopolit” sosyal bilimlerin siyasal düzenin farklılaşan sanayi sonrası paradigmasını anlamadan açıklama getirmesi imkan dahilinde değildir.

Risk Toplumu: Başka Bir Modernliğe Doğru, toplumu, kültürü, moderniteyi, teknolojik ve bilimsel farklılaşmayı, tüm bunların günümüzdeki yansımalarını ve çevresel, kültürel, toplumsal, bilimsel yan etkilerini tehlike, tehdit, risk unsurlarını kapsayacak biçimde anlamaya davet ediyor. Görünür/görünmez tüm yan etkileriyle riskleri yaratmakta hepimizin payı olduğunu, riskleri yaratanlar ile ondan yararlananlar arasındaki bumerang etkisinin varlığını tekrar açıkça haykırıyor. Beck’e göre bilgi, anlama, hatta yorumlama bir “deney tüpü”ne dönüştürülen dünyada “örgütlenmiş sorumsuzluk” ile kaderimiz olarak kabullendirilmek istenmektedir. Bu durumda yapmamız gereken yıkıp-geçmek değil, bir kez daha kendi üzerine düşünen modernleşmeyi risklere karşı savunabilir kılmak için tehditleri daha inceliklerle görmek, onları daha çok anlamaya ve yorumlamaya çalışmaktır. Kuşkularıyla özgürleşebileceğini ve değişimin mutlak özgürlük getirdiğini düşünen modern toplumların sağlıklı bilgi edinme hakkı öz-eleştirisinin kapılarını açacaktır.

[İçindekiler](#)

Bir Bavul, Umut ve Hayalleriyle Çıktılar Yola...

Ülkü Sözbir Fındıkçıoğlu ve E. Zeynep Güler (Ed.). *Almanya'ya Emek Göçü. Bir Bavul, Umut ve Hayalleriyle Çıktılar Yola*. İstanbul: Yazılama Yayınevi, Kasım 2012. 212 sayfa.

Ülkü Sözbir Fındıkçıoğlu, Nazım Hikmet Akademisi, Sosyal Bilimler Bölümü, <ulkusozbir@gmail.com>

“1960’lı yıllarda kalifiye olmayan ucuz işçi gücü için yurtdışına, Türkiye’ye bakmakla hata yaptık. Onlarca yıldır Almanya’da yaşayan Türklerin bazıları Almanca konuşamıyorlar. 50 yıl önce Türkiye’den işçileri davet ettiğimizde, çocuklarının otomatik olarak entegre olacaklarını düşünmüştük. Fakat problemler üçüncü kuşakla beraber azalmadı, daha da arttı. Biz de politikamızı değiştirmek zorunda kaldık.”

Almanya Ekonomi Bakanı Wolfgang Schäuble’nin İngiliz *The Guardian* Gazetesine 2010 yılında verdiği mülakatta yaptığı bu açıklamalarla, Almanya’da yürütölen “çokkültürlölük” ve “entegrasyon” tartışmaları yeni bir ivme kazandı. Benzer söylemlerin Başbakan Merkel tarafından da desteklenmesi, Türkiye ile Almanya arasında imzalanan “Misafir İşçi Anlaşması”nın 50. yılını kutlamak amacıyla 2011 yılında düzenlenen çok sayıda etkinliğe damgasını vurdu. Almanya’da hükümet, yerel yönetimler ve kamu kurumları tarafından gerçekleştirilen etkinliklerde “toplumsal barış ancak göçmen topluluğu ile çoğunluk toplumlarının birbiriyle iletişim kurabilmesi, birbirini tanıması ve anlamasıyla mümkündür” mesajı verilirken, Türkiye’deki etkinliklerde Merkel ve Schäuble’nin açıklamalarına karşı ya “ayırımcı politikaların mağduru Türk gurbetçi” resmi çizildi ya da göçmenlerin başarı öyküleri abartılı bir biçimde ön planda tutuldu. Yapılan açıklamalar çođu kez, emek ve sermaye ilişkilerinin irdelenmediği, bütönsel değerlendirmelerden yoksun basit bir tarih aktarımından ibaretti. Oysa 30 Ekim 1961 tarihinde Almanya ile Türkiye arasında imzalanan “Misafir İşçi Anlaşması” kapsamında Avrupa’ya gidenlerin çoğunluğunu işçiler oluşturunuyordu. Marx’ın “sermayenin hafif piyadeleri” olarak nitelediği bu göçmenler, yaşam koşullarını iyileştirme ve sınıf atlayabilme umudunu taşıırken, Avrupa işçi sınıfının uzun süren sınıf savaşımaları sonucunda elde etmiş olduğu ekonomik ve politik hakları talep etmeden çalışmaya razıydı. Diğer tarafta ise İkinci Dünya Savaşı sonrası yoğun sermaye yatırımlarına sahne olan Almanya (üretim maliyetlerini düşük tutmak için), işgücü açığını az gelişmiş çevre ölkelerden çağırđıđı göçmenlerle kapatmayı hedefliyordu. Kapitalizmin dünya ve ulus ölçeğinde eşitsiz gelişmesinden kaynaklanan 1961 Emek Göçü’nü takip eden yıllarda, Almanya’nın göçmen politikası sermayenin ihtiyaçlarına göre belirlendi. Dolayısıyla, çođu kez “çokkültürlölük” ve “göçmenlerin entegrasyonu” başlığı altında ele alınan “Türkiye’den Almanya’ya Emek Göçü”, ancak 50 yıllık göç tarihi, nedenleri ve sonuçlarıyla birlikte, sınıfsal bir bakış açısıyla irdelendiğinde doğru tahlil edilebilir.

Buradan hareketle Nâzım Hikmet Akademisi, Kasım 2011 tarihinde, göçün emek ekseninden her iki ülkedeki sosyal, politik ve iktisadi etkilerini tartışmayı hedeflediği bir dizi etkinlik gerçekleştirdi. Almanya'ya emek göçünün 50. yılı anısına düzenlenen "Akademi Günleri" çeşitli bilimsel ve 12sanatsal etkinlikleri kapsadı. Göçmenleri "sosyal sorun" olarak niteleyen ve bu soruna teknisist çözümler üretmeyi hedefleyen tek yanlı entegrasyon yaklaşımını dışlayan sınıfsal bir perspektif ile emek göçünü ve sonuçlarını çeşitli veçheleri ile ele alan paneller verimli tartışmalara sahne oldu. Göçmen ve çok kültürlülük politikalarının neden başarısızlıkla sonuçlandığı, yükselen milliyetçi politikaların siyasi ve ekonomik temelleri, göçmenlerin kimlik sorunları, göçmenlerin hak arama ve siyasi mücadele süreçlerinde oluşturdukları örgütlenme pratikleri üzerine sunumlar gerçekleştirildi. Edebiyat panellerinde, zaman içerisinde göç ve göçmen deneyimleri sonucu Alman kültürü içinde oluşan, sanatın farklı alanlarını kapsayan ve esin kaynağı olan "göçmen işçi kültürü" üzerine tartışmalar yapıldı. Diğer yandan, edebi metinlere konu olan göçün insani boyutu, göçmenlerin durumu, sorunları ve geleceğe bakışları aktarıldı.

Nâzım Hikmet Akademisi tarafından gerçekleştirilen ilk "Akademi Günleri" etkinliğinin birikimini daha geniş bir kamuoyu ile paylaşmak amacıyla hazırlan *Almanya'ya Emek Göçü: Bir Bavul, Umut ve Hayalleriyle Çıktılar Yola...* isimli kitabın Yazılama Yayınevi tarafından geçtiğimiz ay ilk baskısı yapıldı. Almanya'ya emek göçünün tarihi, Türkiye ile Almanya arasındaki göç hareketlerinde gözlenen değişimler, çokkültürcülük ve kimlik sorunu, göçün toplumsal konumlanışı ve edebiyat alanındaki yansımaları gibi göçün çeşitli veçhelerine ilişkin makalelerin yer aldığı kitap ayrıca farklı dönemlerde Almanya'da bulunmuş ve yaşamış olan insanların kişisel göç serüvenlerini aktardıkları röportajları da içeriyor. Bu röportajlar kişisel göç serüvenlerinin aktarımı dışında göçün dinamikleri, göçmen toplulukların yaşama ve çalışma koşulları hakkında zengin bir paylaşımı olanaklı kılıyor.

[İçindekiler](#)

Üyelerden Haberler

Yönetim Kurulu Başkanı **Gönül Pultar** 2012 yılı içinde, derlediği *Ağır Gökyüzünde Kanat Çırpamak: Sovyet-sonrası Türk Cumhuriyetlerinde Kültürel Kimlik Arayışı ve Müzakeresi* (Tetragon Yayınları) adlı kitap ile Tanfer Emin Tunç ve Bahar Gürsel'in derledikleri *The Transnational Turn in American Studies: Turkey and the United States* (Amerikan Etüdlerinde Ulusötesi Dönüşüm: Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri) (Peter Lang) adlı kitapta yer alan “Portrait of a Turkish American Lady: Şirin/Shirin Devrim or How to Weave A Transnational Tapestry” (Bir Türk-Amerikalı Hanımefendinin Portresi: Şirin/Shirin Devrim ya da Ulusötesi Halı Nasıl Dokunur) başlıklı makaleyi yayımlamıştır. KAD tarafından düzenlenen iki etkinliğin, “Türk Kökenli Amerikalılar” çalıştay ile “Bellek ve Kültür” sempozyumunun her ikisinin düzenleme kurulunda bulunan Pultar, ikincisi ile ilgili olarak Bilkent Üniversitesi'nde yapılan toplantıya katılmak üzere Nisan ayında Ankara'ya gitmiştir. Pultar 6-9 Aralık tarihleri arasında ise Rusya Federasyonu'na bağlı özerk Tataristan Cumhuriyeti'nin başkenti Kazan'da düzenlenen “Bütündünya Tatar Kongresi”ne, onur konuğu ve Türkiye'den delege olarak katılmıştır. KAD'ın 2005'te İstanbul'da MESEA ile düzenlediği seminere sunulan bildirilerden derlediği seçki “Imagined Identities: Identity Formation in the Age of Globalization” 2013'ün sonbaharında ABD'de Syracuse University Press tarafından yayımlanacak olan Pultar, hâlen Adile Ayda (1912-1992)'nın *Etrüskler Türk idiler. Deliller* (1992) adlı yapıtının yeni baskısını yayına hazırlamakta, ayrıca derleyen değişikliği dolayısıyla yayımlanması gecikmiş, KAD'ın 2007'de düzenlediği “İç/Dış Göç ve Kültür” sempozyumuna sunulan bildirilerden bir seçki olan “yüce dağdan aşan yollar bizimdir: Yirmi Birinci Yüzyılda Türkiye'de İç ve Dış Göçün Kültürel Boyutları” adlı derlemeyi “Bellek ve Kültür” sempozyumunun da gerçekleşeceği Eylül 2013'e yetiştirmeye çalışmaktadır.

Yönetim Kurulu üyelerimizden **Gönül Bakay** Eylül—Kasım 2012 döneminde üçü yurt içi, ikisi yurt dışı olmak üzere 5 konferansa bildiri ile katıldı. Boğaziçi Üniversitesi'nde 4-8 Eylül'de gerçekleştirilen ESSE Konferansı'nda “Rivals or Friends: A Thousand Splendid Suns”, Avusturya Konsolosluluğu'nda yapılan “Poverty and Crime” konferansında “Poverty and Crime: The Case of Moll Flanders and Necessity” başlıklı bildirileri sunan Bakay, İstanbul Üniversitesi'nde 11-12 Ekim'de düzenlenen “Humour in Literature” temalı Üçüncü Uluslararası Akşit Göktürk Konferansı'na da “The Power of Humor in Malcolm Bradbury's Rates of Exchange” başlıklı bildiri ile katkıda bulundu. Bakay yurt dışında ise, Gdansk Üniversitesi'nde 20-21 Eylül günlerinde gerçekleştirilen *Solidarity, Memory and Identity* konferansında “Bektashi Solidarity”; Salzburg'da 7-9 Kasım'da yapılan “Storytelling: Global Reflections on Narrative” temalı 2. Küresel Inter-Disciplinary.Net konferansında da “Opression of Women in 1001 Nights” başlıklı bildirileri sundu.

Derneğimizin Genel Sekreterlik görevini yürüten üyelerimizden müzikolog ve kompozitör **Alper Maral**'ın Uluslararası Çağdaş Müzik Birliği (*ISCM, International Society for Contemporary Music*) Yönetim Kurulu'na seçilmiş olması bu alanda son derece önemli bir gelişme olmuştur. Türkiye'nin örgüte sadece 2007 yılından beri üye olmasına rağmen Kuzey Avrupa /Anglosakson/ Hristiyan dünyası dışından ilk kez böylesi bir temsilin gerçekleşmiş olması manidardır. Bu yıla kadar örgütün Türkiye delegasyonunda yeralan Maral, aynı zamanda Uluslararası Müzik Enformasyon Merkezleri Birliği

(IAMIC/International Association for Music Information Centers) Türkiye birinci delegesidir. Bu alandaki diğer çabası ise Türkiye Müzik ve Sanat Kütüphaneleri Platformu'nda üstlendiği inisiyatifdir. Kurucu üyesi olduğu Yeni Müzik Kooperatifi ile İzmir Büyükşehir Belediyesi ortaklığında 12-18 Kasım 2012 tarihleri arasında gerçekleştirilen Asyalı Kompozitörler Festivali, 5 yıldır faaliyet gösteren kooperatifin Asyalı Besteciler Ligi'ne (Asian Composers League) üyeliğinden sonra ilk etkinliği olarak büyük bir ilgi görmüştür. Geçen yıl Mark Lindley'le birlikte yayınladıkları *Techniques of 20th Century Turkish "Contemporary" Music* (Pan Y.) adlı kitabı yurtdışında büyük ilgi gören Maral Hâlen Yıldız Teknik Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi'nde Doç. Dr. ünvanıyla müzikoloji ağırlıklı dersler yürütmekte, yarı zamanlı olarak Bilgi, Galatasaray ve Marmara Üniversitelerinin İletişim Fakülteleri'nde müzik-toplum ilişkisi üzerine yoğunlaşan dersleri ve seminer çalışmalarıyla faaliyet göstermektedir.

Maltepe Üniversitesi Sosyoloji Bölümünde öğretim üyeliğini sürdüren **Emine Onaran İncirlioğlu**, 8 Aralık 2012'de Diyarbakır'da, restorasyonu yeni tamamlanan Surp Giragos Kilisesi'nde Yazar Mıgırdiç Margosyan ile bir söyleşi yaptı. "Gâvur Mahallesi'nde Kültür, Mekân, Göç" başlıklı söyleşi, Kültür Araştırmaları Derneği'nin 10-13 Eylül 2011 tarihlerinde Kadir Has Üniversitesi'nde yapılan 6. Uluslararası Sempozyumu "Mekân ve Kültür"ün bir devamı niteliğinde sayılabilir.

Hatırlanacağı gibi, Düzenleme Kurulu başkanlığını İncirlioğlu'nun yürüttüğü Sempozyum'un konuk konuşmacıları arasında bulunan Margosyan, "mekân ve kültür" temaları üzerinde durarak *Gâvur Mahallesi*'ni anlatmıştı.

Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde öğretim üyeliğini sürdüren; Türk sineması, ulusaşırı sinema, medya ve popüler kültür, iletişim sosyolojisi ile toplumsal cinsiyet gibi akademik ilgi alanları bulunan **Barış Kılıçbay**, 2012-2013 akademik döneminde ziyaretçi akademisyen olarak Pennsylvania Üniversitesi'nde sinema, melankoli ve ulusal kimlik üzerine yazmakta olduğu kitap çalışmalarını yürütmektedir.

[İçindekiler](#)

Solfasol: şarkı Söyleyen şehrin Gayriresmi Gazetesi

Mehmet Onur Yılmaz, Maltepe Üniversitesi, İnsan Hakları Merkezi <mehmetonur@maltepe.edu.tr>

“Adında ısrarcı bir melodi gizli bu gazetenin: Sol-fa-Sol. Nerde durduğuna işaret eden...

Büyük iddialarla değil, küçük heyecanlarla yola çıkan bir ekip günden güne b y   , g   lendi. Bir evin salonu, bir gazetenin mutfağı oluverdi.

Pek çok yazar, akademisyen,  ğrenci, mimar, mühendis amatör gazetecidir Solfasol’de.

Yaşadığımız şehrin hemşehrisi olmaya çağırır bizi.

Ankara’yı sevenlerin neden sevdiğini söyler. Ve ille de güzel olanı sevmek zorunda olmadığımızı hatırlatır.

Sokaklarında yürürken bu şehrin, evlerin içine, kaldırım taşlarına, duvar yazılarına bakmaya zorlar.

Eski uygarlıkların, küllenmiş yangınların, neşeli bahçelerin, kapı  n  sohbetlerinin sesini duyurur.

Başka dinlerden, milletlerden insanların anılarını yad eder, onların da bu toprağa bastığını hatırlatır.

Belediye başkanlarına kafa tutarken, mahalle bakkalını göklere çıkarır.

Kalabalık olmaya, g   l  olmaya, işbirliği yapmaya teşvik eder.

8 Martları, 1 Mayısları, 13 Ağustosları es geçmez.

Ankara’ya bakmaz sadece, Ankara’dan tüm dünyaya bakar.”

şarkı Söyleyen şehir demiş ve Solfasol’u Solfasol’a böyle anlatmıştı sevgili Funda şenol Cantek.Yeni bir Ankara baharı için bir araya geldik bundan iki yıl önce. Aralık’ta 20. sayımız ile Ankara’nın sokaklarında, kafelerinde, üniversitelerinde ulaşabildiğimiz her yerindeydik.

Küçük heyecanlar, büyük hayallerle, Ankaralıların Ankaralılar için çıkardığı bir gazetedir; Ankara’nın gayriresmi gazetesidir Solfasol. Resmi Gazete ordaysa gayriresmi gazete burada der gibidir.

Abonelerinin desteği ile çıkar.

Okurlarının yazarı, yazarların okuru olduğu gazetedir.

Siz de yeni bir Ankara baharının özlemini çekiyorsanız ve anlamlı geliyorsa yazdıklarmız, söylediklerimiz, Solfasol’un bir ucundan da siz tutun:

Yazarı olun, çizeri olun; isterseniz gelin bizimle gazete paketleyin.

Ama ille de önce ve mutlaka abonesi olun.

Solfasol, Ankara’nın Gayriresmi Gazetesi

www.gazetesolfasol.com

bilgi@gazetesolfasol.com

Abonelik için <http://gazetesolfasol.com/abonelik> adresindeki formu doldurmanız ve abonelik bedelini banka hesap numaramıza ulaştırmanız yeterlidir. Gazeteniz her ay adresinize postalanacaktır; Dünyanın neresinde olursanız olun!

İçindekiler

Culture Machine Live

Kültür, kuram ve teknoloji konularına eğilen *Culture Machine* adlı serbest erişimli elektronik derginin Janneke Adema, Clare Birchall, Gary Hall ve Pete Woodbridge tarafından küratörlüğü yapılan “Culture Machine Live” adlı (İngilizce) kayıtlarında, kültür araştırmalarını ilgilendiren çeşitli konuşmaları dinleyebilirsiniz. İnternet politikalarından feseveye, kültürel kuramdan kültür araştırmalarının geleceğine kadar pek çok konudaki röportaj ve konferans kayıtları arasında řu isimler yer alıyor: Richard Sennett (2 Temmuz 2009), Chantal Mouffe (1 Ekim 2009), Gayatri Chakravorty Spivak (7 Mayıs 2009), Alan Liu (28 Ağustos 2012), Geert Lovink (28 Eylül 2012), Ted Striphas (28 Kasım 2012). Kayıtlara <http://culturemachinepodcasts.podbean.com> adresinden ulaşabilirsiniz.

İçindekiler

*kültür araştırmaları
derneği*

bülten 40

Aralık 2012

Altı ayda bir yayımlanır

Cultural Studies Review

Editörlüğünü John Frow ve Katrina Schlunke'in yürüttükleri **Cultural Studies Review** elektronik olarak <http://epress.lib.uts.edu.au/journals/index.php/csrj> adresinden okunabilir.

İçindekiler

Diyarbakır Surp Giragos Ermeni Kilisesi

Üç yıldır sürmekte olan restorasyon çalışmaları Kasım 2012’de tamamlanan, yaklaşık beş yüzyıllık, belki de Orta Doğu’nun en büyük kilisesi, Türkiye’nin kültürel mirası Diyarbakır’daki 3000 kişilik Surp Giragos Kilisesi’nin, çanı da dahil olmak üzere bütünüyle açılışı 4 Kasım Pazar günkü ayinle ve aynı gün yapılan bir düğünle gerçekleşti. Kültürel etkinliklere de ev sahipliğı yapan Kilise, ilk etkinlikleri olarak, 3 Aralık’ta açılışı yapılan XIII. Ulusal Mimarlık Sergisi’ne; aynı gün, Dicle Üniversitesi öğretim üyesi mimar Meral Halifeoğlu’nun “Tarihi Diyarbakır Surp Giragos Ermeni Kilisesi” başlıklı sunumuna; 8 Aralık günü de yazar Mıgırdiç Margosyan ile KAD Başkan yardımcısı Emine Onaran İncirlioğlu’nun “*Gâvur Mahallesi’nde Kültür, Mekân, Göç*” başlıklı söyleşisine ev sahipliğı yaptı. Ayrıntılı bilgi için bkz. Mıgırdiç Margosyan, *Evrensel Gazetesi*, “Kırveme Mektuplar: Kültürel Miras Meselesi”, 11 Kasım 2012; Orhan Cezmi Tuncer, *Diyarbakır Kiliseleri*, Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sanat Yayınları, 2002.

[İçindekiler](#)

“Sosyoloji Kendisini Tartışıyor”

16-17 Kasım 2012 günlerinde İstanbul'da Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nde gerçekleştirilen konferansta dört ana başlık ele alındı: (1) Klasik Sosyolojiyi Yeniden Düşünmek; (2) Günümüzde Sosyoloji Nereden Bakıyor? Nasıl Tartışıyor?; (3) Sosyoloji Eğitimi Nasıl Olmalı?; ve (4) Bir Meslek Olarak Sosyoloji. En son, 1998'de yapılan “Sosyal Bilimleri Yeniden Düşünmek Sempozyumu” ile kendi üzerinde düşünme çabası gösteren sosyoloji, Sosyoloji Mezunları Derneği ve Mimar Sinan Üniversitesi'nin işbirliği ile bir kez daha Türkiye'de sosyolojinin yerini tartıştı. Türkiye Kültür Araştırmaları Grubu kurucu üyelerinden Bahattin Akşit'in de yer aldığı programda, “Sosyoloji ve Sonrası: Bilimden Sanata” başlığındaki konuşmasıyla sosyolojinin geleceğini alan araştırmasında değil sanatsal ve kuramsal uğraşlarda gören Ali Akay tartışma yarattı (Bkz. <http://istifhanem.com/tag/ali-akay/>).

İçindekiler

bülten hakkında...

bülten, Kültür Araştırmaları Derneği tarafından, sanal ortamda ve ücretsiz olarak altı ayda bir yayımlanır.

ISSN 1302924X,   Aralık 2012 Sayı 40

Kültür Araştırmaları Derneği,
 nebolu Sokak 9/4, Set st , Kabataş, 34427 İstanbul
Tel/Faks (212) 292 22 29
<http://www.kulturad.org/>

KAD adına sahibi
Gönül Pultar
gpultar@kulturad.org

40. Sayı Editörü
Emine Onaran  ncirlioğlu
emineincirlioglu@maltepe.edu.tr

Kültür Araştırmaları Derneği, disiplinlerarası bilimsel bir yaklaşımla, tarihsel ve karşılaştırılmalı kültürel araştırmalar yaparak kuram ve yöntemler geliştirmek, uygulamaya yönelik çalışmalar üstlenmek ve desteklemek amacıyla 1999 yılında oluşan Türkiye Kültür Araştırmaları Grubu'nun devamı olarak 2005'te kurulmuştur.

Derneğin etkinlikleri konusunda bilgi almak ya da temasa geçmek için
<http://www.kulturad.org> adresine bakınız.

bülten'in daha önceki sayılarına <http://www.kulturad.org/index.php?bulten> adresinden ulaşılabilir.

 indekiler